Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 49. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 15-го БЕРЕЗНЯ 1955. ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 15, 1955. No. 49. VOL. LXII.

КОМІСІЯ ГУВЕРА ПРОПОНУЄ ОЩАДНОСТІ В УРЯДОВИХ ПОЗИЧКОВИХ АГЕНЦІЯХ

Вашингтон. — Гуверова Комісія для Організації Виконної Частини Уряду предложила Конґресові четверту частину свого звіту, в якому пропонує зменшити число урядових агенцій, які займаються удільнюванням урядових позичок. Ця комісія пропонує зменшення кредитової діяльности федерального уряду, яка матиме вплив на господарку фармерів, підприємців, каледжі, ветеранів і інші публічні інституції. Ці пропозиції ухвалено більшістю сімох до п'ятьох голосів, і це було найбільше розходження в думках цієї комісії в дотеперішній її праці. Провідна думка в цьому черговому звіті така, що уряд повинен і надалі затримати тільки такі агенції, яких приватні підприємства не схочуть або не зможуть перебрати. Тому, на думку цієї комісії, федеральний уряд повинен зліквідувати або перемінити на приватні ті свої агенції, які займаються удільнюванням позичок, щоб тим способом заощадити річно коло 200 мільйонів долярів. Деякі з тих агенцій були урухомлені ще за голови цієї комісії, тодішнього президента Герберта Гувера, а інші за урядування президента Ф. Д. Рузвелта. Є між ними й такі, які діють від 1913 року. Ощадності настануть внаслідок цього, що приватні агенції зможуть збільшити опроцентування цих позичок та більш економно господарити при удільнюванні цих позичок. Комісія стверджує, що в червні 1954 року аж 104 агенції займалися удільнюванням позичок, або даванням ґарантій та забезпечень на удільнювані позички, які становили 244 більйони долярів. На думку комісії пропонована реорганізація позичкового пляну змогла б зменшити національне заборгування на 7,-332,943,000 долярів. Комісія пропонує зліквідувати аж 12 Продукційно Кредитових Корпорацій та ще інші позичкові корпорації, які уділяють позички фармерам і коледжам. Мала б бути зліквідована зорганізована ще в 1935 році Адміністрація Сільської Електрифікації і Телефонічної Служби, а на її місці мала б діяти приватна агенція. Комісія пропонує зліквідувати урядове забезпечування на будову домів, яке давала Адміністрація Будівельної Програми та багато інших агенцій, які займаються удільнюванням федеральних позичок або їхнім забезпеченням. Проти цих предукційних плянів в комісії виступали такі особи: генеральний прокуратор Герберт Бравнелл, директор Мобілізаційної Оборони Артур С. Флеммінг, бувший амбасадор до Англії Джозеф П. Кеннеді, бувший генеральний постмастер Джеймс А. Фарлі і демократичний конгресмен Чет Голіфілд. Цей конгресмен був проти запропонованих редукцій тому, що вони „помилкові в своїй концепції і методі". Комісія пропонує Конгресові розглянути справу Міжнародного Монетарного Фонду та ствердити, чи ця агенція ще й тепер „потрібна" з становища інтересів ЗДА. Цей фонд зорганізовано в 1944 році для того, щоб осягнути стабільність валюти американських союзників. Гуверова Комісія для Організації Виконної Частини Уряду має предложити ще дальші частини свого звіту, в яких має проектувати дальші частини ощадностей в урядових агенціях.

ХАРЧОВІ ДАРИ ЗДА НЕ МОЖУТЬ СКРІПЛЮВАТИ АВТОРИТЕТУ СОВЄТСЬКОГО РЕЖИМУ

ГОЛОВА УКК, ПРОФ. Л. ДОБРЯНСЬКИЙ ВИСЛАВ ЛИСТА ДО ПРЕЗИДЕНТА АЙЗЕНГАВЕРА У СПРАВІ ХАРЧОВОЇ ДОПОМОГИ ПОТРЕБУЮЧИМ В СОВЄТСЬКОМУ СОЮЗІ

Вашингтон. — Вітаючи заяву Президента, яку той склав на пресовій конференції 2 березня, що тепер не плянується висилку харчової допомоги до Росії, голова УКК, проф. Лев Добрянський, у своєму листі до президента Д. Д. Айзенгавера з 8 березня ц. р. застерігся проти утотожнювання поняття Росії з СССР та перестеріг перед такими харчовими дарунками для СССР в майбутньому, які тільки скріплювали б престиж і силу совєтського уряду. Проф. Л. Добрянський звернув у своєму листі увагу, що не можна відсепаровувати чисто-гуманітарної цілі харчової допомоги для потребуючих в комуністичних країнах від практично-політичних наслідків, так само, як, напр., благородне само у собі гасло співвизнування всіх народів і країн світу має зовсім інше значення в нинішній міжнародній практиці. Втікачі з-поза залізної завіси, в першій мірі з України, склали вичерпні й найбільш вірогідні зізнання про суттєві причини харчових труднощів поза залізною завісою. Цими причинами є одноково неґрамотне комуністичне експериментування, як безжалісне експлуатування українського хліборобського шпихліра Москвою, як теж свідоме виголоджування ворожого совєтському режимові і Москві українського народу. Тому харчові дарунки совєтському урядові були б моральним ударом для антикомуністичного руху спротиву в СССР та водночас скріпленням морального авторитету совєтського режиму. Тому автор листа висловлює думку, щоб в майбутніх можливих міркуваннях на тему харчової допомоги країнам поза залізною завісою брати під пильну увагу не тільки потреби населення і рід допомоги, але й спосіб її розподілу та настрої населення на терені розподілу харчів. Проф. Л. Добрянський не виступав проти самого признання харчової допомоги в формі дарунку від ЗДА потребуючим підсовєтським громадянам, лише узалежнював її від передумов, які з одного боку ґарантували б, що її дійсно дістануть потребуючі, з другого боку виключили б зловживання нею совєтським урядом для власних політичних цілей. Він назвав три такі передумови: 1) згода, щоб ми були свідками справедливого розподілу американського дару поміж потребуючих в СССР, 2) допущення невтральних розподілювачів американських дарів і 3) обмеження таких дарів до розмірів, що їх допускає рух спротиву в СССР, при чому треба взяти під увагу також бідність інших країн у світі. Лист закінчується висловленням віри в збереження президентом Айзенгавером політичного й морального проводу у сучасному вільному світі. — Такий короткий зміст обширного листа голови УКК, проф. Л. Добрянського до президента Д. Д. Айзенгавера.

Італія завершила ратифікацію Паризького договору

Рим. — Італійський сенат ратифікував всі протоколи Паризького договору, які признають Західній Німеччині повну суверенність, допускають її до НАТО, признають право поставити армію величиною пів мільйона вояків і створюють Західньо-Европейську Унію включно з Західньою Німеччиною. Паризький договір затверджено поважною більшістю 139 голосів проти 82, при чому „за" голосували теж монархісти й неофашисти, а „проти" тільки комуністи й ліві соціялісти. Ратифікування Паризького договору Італією, де комуністична партія є мабуть ще сильніша ніж у Франції, є — як зазначують перші коментарі західньої преси — великим морально - політичним ударом для комуністів. Комуністичний 24-годинний страйк, проголошений ніби у відповідь на антикомуністичну демонстрацію перед головною кватирою комуністичної партії в Римі з-перед кількох днів, а фактично для підтримання опозиції проти Паризького договору в Сенаті, — не вдався. — Так само цілком заломалася вулична комуністична демонстрація. Після заворушення поліцією коло 100 демонстрантів — юрба демонстрантів зовсім розпорошилася. Безпосередньо перед проголосуванням Паризького договору, звичайним піднесенням рук прийнято резолюцію про підтримання кожної ініціятиви щодо переговорів для мирної полагоди теперішнього міжнародного конфлікту.

ПОМІЧ ЗДА ЗАКОРДОНОВІ ВХОДИТЬ В НОВУ ФАЗУ

Г. Е. СТАССЕН, ДИРЕКТОР АДМІНІСТРАЦІЇ ЗАКОРДОННИХ ОПЕРАЦІЙ, ВЕРНУВСЯ З ПОДОРОЖІ ДО АЗІЇ І СФОРМУЛЮЄ НОВИЙ ПЛЯН ДОПОМОГИ

Вашингтон. — Після тритижневої подорожі по семи країнах південної і східньої Азії, які разом мають 760 мільйонів мешканців, вернувся до Вашингтону директор адміністрації закордонних операцій Гаролд Е. Стассен. Разом із штабом своїх найближчих співробітників він об'їздив ті країни, щоб із перших рук дізнатися про їх господарську ситуацію і найпекучіші потреби, які вимагали б підтримки, що входила б у загальний плян всебічної боротьби з загрозою комунізму. Стассен був у Цейлоні, Індії, Пакистані, Сіямі, на Філіппінах, в Південній Кореї і Японії. Вернувшись в неділю до столиці ЗДА, він заявив, що скрізь стверджував „щораз більше довір'я азійських народів до проводу президента Айзенгавера в усьому вільному світі, а зростаюче зрозуміння його мирних переконань та шляхів, якими він ступає, додає їм віри й витривалости". Стассен признав, що потреби тих азійських країн є великі, а їхнє заспокоювання треба ступнево. Стассен конферуватиме про це з державним секретарем Дж. Ф. Доллесом, який знає ситуацію в Азії також із власних численних подорожей туди, та з Радою закордонної економіки, що її очолює Джозеф М. Додж. У порозумінні з тими установами, а також із Урядом для мобілізації оборони та Комісією для організації адміністрації уряду — Г. А. Стассен предложить президентові Айзенгаверові проєкт не тільки дальшої допомоги Америки закордонові, але й спосіб дальшого адміністрування тією допомогою. Адміністрація закордонних операцій існуватиме законно тільки до 30 червня ц. р. Таким чином, президент Айзенгавер, який у половині квітня ц. р. внесе до Конгресу новий проєкт допомоги закордонним країнам, візьме водночас під увагу й тої урядовий чинник, який буде керувати тією допомогою. Конгресові кола вважають, що взагалі, поки розглядати проєкт допомоги, вони хочуть знати, хто нею адмініструватиме. Таким чином в новому бюджетовому році, який розпочинається з 1-им липня ц. р., американська поміч закордонові ввійде в нову фазу — стверджують американські часописи.

ССРР має 10 нових „маршалів"

Москва. — Поруч із теперішніми маршалами, що їх має СССР, призначено 10 нових маршалів суходільної армії і летунства. 4 дотеперішні маршали займають найвищі становища в державній ієрархії: маршал Климентій Ворошилов є, як голова Верховного Совєту, ніби президентом СССР, маршал Булганін є прем'єр-міністром, Георгій Жуков є міністром оборони, а Александер Василевський є його заступником. Новими маршалами стали: Іван Баграмян, вірменин, що командував Балтійським фронтом в останній війні, Сергей Бірюзов, командуючий окупаційними військами в Австрії у першій половині минулого року, Андрій Гречко, командант Українського фронту, потім командант окупаційних військ в Східній Німеччині, Андрій Єременко, командуючий частиною Сталінградського фронту, тепер у Західному Сибірі, Кирило Москаленко, комендант московського ґарнізону від 1953 р. і член суду, що засудив на смерть Берію, врешті Василь Чуйко, який перед Гречком був командантом у Сх. Німеччині. Сергій Руденко і Владімір Судец стали маршалами летунства. Маршал летунства Павел Жіґарьов став головним маршалом. Сергей Варенцев і Василій Казаков стали маршалами артилерії. У коментарі до цієї події, Гаррі Шворц з „Н. Й. Таймс-у" підкреслює, що ці нові призначення стоять у зв'язку із збільшеним значенням совєтської армії і її старшинського корпусу в СССР з упадком Берії і потім Маленкова. — Шворц звертає увагу, що 4 нові маршали — українці: — Гречко, Єременко, Москаленко і Руденко. Шворц посторює фальшиву легенду, наче б Хрущов, як колишній голова комуністичної партії в УССР „протеґував" українців.

Фінський корабель везе румунську ґазоліну китайським комуністам

Тайпег. — Національно-китайська фльота й летунство належить на перехоплення фінського танкера „Аруба", який везе 13,000 тонн високоякісної ґазоліни для комуно-китайських турбо-моторових літаків, що їх китайці дістали з Москви. Фінський корабель набрав ту ґазоліну в румунському порті Констанця і шляхом на Чорне Море, Дарданельські протоки, Суезький канал і Індійський океан поплив у напрямку до совєтського порту Владивосток. Танкер „Арубу" винаймила англо-китайська торговельна фірма з Гонг-Конгу, яка фактично знаходиться в комуністичних руках і діє, як установа, підпорядкована насправді комуно-китайському урядові. Той транспорт ґазоліни, забороненого стратегічного матеріялу, викликав в ЗДА велике обурення, при чому голова республіканської меншости в Сенаті, сен. Новленд висловився навіть за тим, щоб сама Сьома американська фльота перехопила „Арубу", не дозволивши, щоб її цінний вантаж дістався в руки комуністів. Комісія для розгляду неамериканських дій заповіла знову розглянення торгівлі вільних країн із комуністичними державами. Національно-китайський уряд подав неофіційно до відома, що в цій справі ніяка чужа допомога національно-китайцям не потрібна, бо вони самі напевно перехоплять корабель „Арубу", якщо тільки він появиться на водах протоки Формози. Тому, що „Арубі" напевно відомо, що з її маршрутом точно стежать, „Аруба" мабуть не пробуватиме дістатись до якогось комуно-китайського порту, а вивантажиться десь по дорозі, в південній Азії, щоб відтіль леґальним чи пачкарським шляхом переслати 13,000 тонн ґазоліни китайським комуністам.

НТШ і УВАН ВШАНУВАЛИ РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА ПРИЛЮДНИМ ЗАСІДАННЯМ

Ню Йорк. — Американські Відділи двох репрезентативних українських наукових установ у вільному світі, Наукове Товариство ім. Шевченка в Ню Йорку та Українська Вільна Академія Наук у ЗДА, вшанували Шевченкові Роковини спільним Прилюдним Засіданням, яке відбулося минулої суботи, 12-го березня, в Домі Української Культури в Ню Йорку. Засідання, в якому взяло участь біля 70 осіб, головно з наукового світу, відкрив від імені НТШ його заступник голови д-р Матвій Стахів. У президії, разом з ним сиділи члени управи НТШ і УВАН. Оригінальну наукову працю про „Шевченкове Слово" (семантичну студію) прочитав дійсний член НТШ, проф. д-р Кость Кисілевський, вказуючи на центральне і багатогранне значення поняття слова в Шевченковій творчості. В другій частині засідання, яким проводив голова УВАН у ЗДА проф. Михайло Ветухів, заступник голови УВАН проф. Дам'ян Горняткевич виголосив доповідь на тему: „За властиву оцінку малярської творчости Шевченка". Доповідач у першу чергу звернув увагу, що геніяльність Шевченка в поезії та його перше місце в літературі часто пересуджують оцінку його місця в малярстві. Прикладами доповідач доказував, що Шевченко, випередивши на добрих 10-15 років нові рухи в європейському малярстві, експресіонізм та імпресіонізм, виявив і в малярстві свою геніяльність та займає там перше місце, хоча в своїх листах він сам виявляв більше зацікавлення мистецтвом слова. На закінчення проф. М. Ветухів закликав українських наукових працювати інтенсивно для вірної оцінки творчости Шевченка, яку тепер так безпощадно фальшують і викривляють большевики.

Атентат на індійського прем'єра Неру

Ню Делі. — У місті Нагпур у центральній Індії візник „рікші", 33-річний Бабу Рао, затакував індійського прем'єра ножем. Коли він замахнувся на Неру, приявні перевернули рікшу й обезброїли атентатчика. Сам Неру описав потім ту подію так: Він, Неру, їхав головною вулицею в само полудне, відкритим автом, а обабіч вулиці стояли маси народу. Він стояв в авті, а поруч сиділи губернатор провінції і її прем'єр. В одному моменті він побачив, як швидко скермувалось в сторону його авта керована одним чоловіком рікша й так наблизилась до його авта, що авто мусіло стануть, щоб не вдарити „рікші". Тоді чоловік з „рікші" піднявся і замахнувся, але в тому самому моменті кинулись на нього поліціянти. Неру сказав, що це „цілком малий ніж" і що той чоловік був мабуть несповна розуму. Атентатчик був одягнений в зелену сорочку і червоні штани. Він прибув до Нагпуру з місцевости, з якої походив теж вбивник Магатми Ганді 30 січня 1948 року. Часописи пригадують вже кілька попередніх атентатів на Неру. Сам Неру й індійський уряд у кожному такому випадку старалися легковажно представляти його, щоб не непокоїти публічної опінії.

Пітерсон закликає всіх будувати бомбосховища

Вашингтон. — Адміністратор Цивільної Оборони Вел Пітерсон зізнавав перед Сенатською Підкомісією Збройних Сил і закликав всіх громадян ЗДА будувати „вже тепер" підземні бомбосховища. Він закликав також складати в цих бомбосховищах запаси харчів, які могли б вистачити на п'ять-шість днів. „Ми поручаємо, казав Пітерсон, щоб це робили вже тепер, бо ніхто не може знати, коли дійсний напад може бути". Ми надіємося, що його взагалі не буде, але кожний повинен приготовитися на його можливість. На думку Пітерсона — бомбосховища — це єдиний засіб оборони перед атомовою й водневою зброєю, бо незабаром можна буде пересилати атомову зброю при допомозі керованих стрілен, і тоді не можна буде переводити евакуації, бо не буде на це часу. „Тоді ми зможемо тільки вкопатися в землю і молитися, казав Пітерсон. В дійсності ми повинні молитися вже тепер". Адміністратор Цивільної Оборони казав, що президент Айзенгавер наказав йому часто робити проби в організуванні протилетунської оборони. Покищо — найкращий спосіб оборони, це евакуація населення загрожених районів. Кількагодинний алярм дозволить населенню залишити загрожені райони.

Папа Пій XII святкував 16-ті роковини своєї коронації

Рим. — В суботу 12 ц. м. Папа Пій XII взяв участь в урочистій Богослужбі з нагоди 16-річчя його перебування на Апостольському Престолі. Церемонія відбулася дуже урочисто в Сикстинській каплиці. 18 кардиналів взяли в ній участь. Це було вперше за останніх три роки, що Папа міг бути особисто на святкуванні роковин своєї коронації, бо в обох попередніх роках був саме тоді хворий. Пій XII, який скінчив 79 років життя, і був впродовж останніх трьох місяців важко хворий, виглядав блідо, але зрештою здорово. Після тієї церемонії він благословив маси народу, зібраного на майдані св. Петра, з своєї кімнати в Ватиканському палаці.

Департамент торгівлі провадить пробну евакуацію

Вашингтон. — Департамент торгівлі провів пробну евакуацію тисячі своїх урядовців із Вашингтону до приміщень, влаштованих за п'ять миль від столиці. Це була перша проба такого роду евакуації. Плян евакуації був докладно опрацьований. Поза столицю були вивезені такі агенції: Статистичне бюро, Морська комісія, Адміністрація служби і Закордонної торгівлі. По закінченні евакуації, урядовці повернулися до столиці, де відбувся пробний повітряний алярм.

ПЕРШИЙ РІЧНИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР „СЛОВА" В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк, Н. Й. — В неділю 13 березня цього року в концертовій залі Українського Народного Дому в Ню Йорку відбувся Перший Річний Літературний Вечір Об'єднання Українських Письменників „Слово". Вечір відкрив Григорій Костюк-Подоляк, який сказав, що цим Вечором „Слово" хоче відзначити Шевченкові Роковини, п'ятиріччя ідіяльності новоприбулих українських письменників в ЗДА та однорічча існування „Слова". Програма вечора складалася з трьох частин. В першій — Юрій Шерех відчитав доповідь під заголовком „Трохи Землі" (Похвала Америці). В другій частині Василь Барка прочитав есей під заг.: „Філософія поета", а Оксана Драй-Хмара, Наталія Лівицька-Холодна, Яр Славутич і Остап Тарнавський відчитали свої оригінальні або переклади поезії. Лярися Кукрицька читала поезії Вадима Лесича, а Олімпія Добровольська — Леоніда Лимана. Микола Понеділок відчитав гумореску Івана Керницького під заг.: „Неясні місця в творчості Т. Шевченка". В третій частині Докія Гуменна виявила публіці „п'ять секретів своєї творчости". Иосип Гірняк виступив в „ролі головного уповаженого читачів", а Олімпія Добровольська читала уривки з „Енеїди" Петра Ромена. Микола Понеділок своїм гумористичним закінчив цю першу імпрезу „Слова". Публіка виповнила велику залю Українського Народного Дому, хоч на програмі була відстрашаюча вістка: вечір триватиме три і пів години.

Москва приготовляє прогулянку „хліборобів" до ЗДА

Москва. — Уряд СССР офіційно звернувся до ЗДА з запитом, чи американський уряд дозволить приїхати до ЗДА групі совєтських „хліборобів". Ідею таких відвідин піддав часопис „Де Мойнс Реджістер" в столиці стейту Айова, який запросив совєтських хліборобів відвідати великі рільничі фарми в цьому стейті. Совєтський уряд, підхопивши ці запросини, заявляє в своїй ноті, що він радо дозволив би приїхати до СССР також американським фармерам. Державний департамент ще не відповів, а сам президент Айзенгавер, запитаний про це на останній пресовій конференції, висловився прихильно про саму ідею. Американські часописи подають, що для державного департаменту й уряду іміґрації найважнішим є знати, скільки осіб мало б рахувати така совєтська група прогулянковців, хто вони такі, до кого вони насправді приїхали б і хто взяв би за них відповідальність, що вони тут оглядали б і як довго хотіли би бути в ЗДА.

Айнштайн уважає себе за „бувшого"

Прінстон, Н. Дж. — Проф. Альберт Айнштайн, світової слави вчений-фізик, який поставив теоретичні основи під теперішню атомову добу, — вважає сам себе за „бувшого". Так назвав він себе в інтерв'ю напередодні своїх 76-их уродин в дні 14-го березня. Айнштайн твердив, що світ, якому він відкрив очі на атомову силу 50 років тому, „тепер уже не інтересується" ним. Це заперечує повінь гратуляційних листів і телеграм, що їх доставила Айнштайнові пошта з нагоди його уродин.

В АМЕРИЦІ

● Шестирічний хлопчина Беррі Еліот із Рочестеру (в стейті Ню Гемпшир) відвідав президента Айзенгавера в Білому Домі і подарував йому пушку кленового сиропу, який продукувався в цьому стейті. Малий Беррі просив президента прибути на відзначення 150-річчя відкриття скелі, яка називається „Стара Людина". З Беррі Еліттом був сенатор Стайлес Бріджес.

● Армія Спасіння в Ню Йорку відзначила 75-річчя прибуття з Англії до цього міста перших членів цієї організації. З цієї нагоди численна група в одежі з 1880 р. маршувала вулицями міста, співаючи релігійні гимни.

● Світовий Банк організує школу, в якій від 10-ох до 15-ох осіб з недорозвинених країн вивчатимуть, як піднести в своїх країнах життьовий рівень. Рокефеллерова і Фордова Фундації асиґнували на цю школу 85,000 долярів, а окремі країни повинні призначити учням цієї школи стипендії в сумі по 1,500 долярів.

● Американська експедиція на кораблі „Атка" везе з Антарктиди пінгвінів, які тяжко переносять спеку в Буенос Айресі, де цей корабель затримався. Пінгвінів рішено перевезти літаком до Маямі на Флориді, звідки їх розподілять по зоопарках в більших містах ЗДА.

● Генеральний Прокуратор Герберт Бравнелл видав дозвіл на 30-денний побут в ЗДА 11-ом совєтським редакторам студентських часописів. Вони мають прибути до ЗДА невдовзі.

● Католицький Фордгемський університет в Ню Йорку дає прем'єру пасійної драми „О, мій Народе", текст якої написав отець Алфред Баррет. Це є драма, подібна до пасійної драми, яку що десять років грають у Німеччині в Оберамmerґаві. Прем'єра „О, мій Народе" відбулася в Ню Йорку 13 березня, і її виставлятимуть кожного року по 10 разів. В ній братимуть участь найкращі артисти і студенти з-поміж студентів і студенток.

У СВІТІ

● Тайні протоколи Ялтинської конференції з-перед 10-ти років не будуть оприлюднені. Проєкт оприлюднення їх постав в Англії й Америці у зв'язку з гострою критикою Рузвелта й Черчіла під час цих нарад із Сталіном, коли то згадані керівники ЗДА й Англії погодились впустити червону армію до Середньої Европи й над Тихий океан, коштом ніби Німеччини й Японії, а фактично цілого вільного світу, з загрозою для людства. Черчил спротивився оприлюдненню прот.

● Черчил дав гостру негативну відповідь на совєтську пропозицію про взаємні відвідини парляментаристів при чому, за совєтським проєктом, англійські й совєтські парляментарі мали б виголошувати промови в чужих парляментах промови. За англійською традицією парлямент — одна з найбільших національних святощів.

● Папа Пій XII відновив, першиї тому три місяці через недугу, збірні авдієнції. На першу збірну авдієнцію призначено паломницька група з 1,000 різнонаціональних духовників.

● Мадярський прем'єр Надь не дає про себе знаку життя, і в зв'язку з його долею кружляє в Будапешті багато пліток — пишуть віденські газети. Офіційно заявляють, що Надь „хворий після серцевої атаки". Впродовж одного тижня офіційний орган мадярської комуністичної партії двічі нападав на його. Секретар партії Ракоші називав його „опортуністом" з „правого крила".

● Прелат Бараник, найближчий робітник примаса Польщі кардинала Стефана Вишинського, помер у в'язниці, в якій перебував понад два роки. Сам Вишинський зник і невідомо, чи він сидить у Польщі в в'язниці, чи його вивезли на схід.

● У Чехословаччині засуджено 10 осіб на 4 до 17 років в'язниці за „шпигунство" і „протидержавну зраду". Всі вони — колишні члени чеської соціял-демократичної партії. Їм закидали м. і. зв'язок із Войтенем Бенешом, братом покійного президента ЧСР Едварда Бенеша. Войта Бенеш виїхав до ЗДА в 1948 році.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ФОРМА І ЗМІСТ

Давні українські імігранти в цій країні вже давно прийшли до переконання, що найкращою і, головно, найтривалішою їхньою організаційною формою є широкі рямки Українського Народного Союзу, з його синтезою українського й американського, суспільного і особистого. Доказом того — понад 60 років бурхливого і творчого існування цієї організації, що перетривала всі змінливі обставини, кризи та потрясення і вийшла з них переможно, ще могутнішою. Організаційні форми Українського Народного Союзу переходили багато змін і вдосконалень, але всі вони виходили на користь організації, бо відбувались завжди на твердій базі демократії і братерсько-запомогових та громадсько-національних принципів.

Організаційні форми УНСоюзу, маючи тверду принципову базу, завжди могли достосовуватись до кожночасних наших обставин і потреб. Це було головно під час масового прибуття нової іміграції, зокрема в перших роках перед і після першої світової війни і після другої світової війни. В усіх цих випадках нові імігранти, маючи европейський досвід та практику, ставились початково з деякими застереженнями до організаційних форм УНСоюзу, часом проявляли ці свої застереження в шуканні інших можливостей, які — треба признати — часто вносили нові, корисні елементи в наше організаційне життя. Але з часом вони приходили до переконання, що найтривалішу організаційну базу для нашої спільноти в цій країні таки дає Український Народний Союз, і тому поповнювали його ряди. За весь час понад 60-літнього існування УНСоюзу були в цій країні сотні всіляких інших організацій, але більшість з них, виконавши свою хвилеву місію, належать уже до нашої історії, а про деякі й згадки немає. Український Народний Союз у великій мірі переймав опісля творчу спадщину тих організацій і розвивав її вже у своїх рямках.

Це саме можна спостерегти до деякої міри й тепер, після останньої великої хвилі нової іміграції. В її велику користь треба сказати, що ця нова іміграція скоріше, ніж попередні, збагнула безконкуренційну організаційну вартість УНСоюзу і масово включилась у його ряди. Проте — і це цілком зрозуміло — в перших початках рямки УНСоюзу могли для неї не вистачати, могли видаватись занадто „інші" і, до деякої міри, навіть „чужі" для европейських традицій новоприбулих. Крім того, в рямках УНСоюзу відразу зустрілись „два світи", американсько-український та европейсько-український, і тому теж цілком зрозуміло, що нові імігранти, хоч вступали до УНСоюзу і ставали його високовартісними членами, додаючи йому „свіжої крови", під гаслом якої і УНСоюз і „Свобода" вели найбільш інтенсивну кампанію в користь спровадження нових імігрантів, — все ж таки ці новоприбулі, цілком зрозуміло, мусіли шукати й інших організаційних рямок, в яких почували б себе зовсім „як у себе вдома".

Треба признати, що нові організації, зокрема „Самопоміч", організації молоді та інші, дали вже свій великий вклад у наше життя навіть упродовж цього короткого часу, і є всі дані сподіватись, що вони його й далі збільшуватимуть. З признанням треба ствердити, що більшість членства цих нових наших організацій є також і членами УНСоюзу, тієї організації, рямки і форми якої найширші і найбільш прийнятні для всіх.

Це був добрий початок, і він уже приніс і ще принесе багато користи нашій спільноті та її змаганням. Але тепер, після понад п'ятирічного досвіду, прямо сам напрошується другий етап того розвитку, себто: з дальшим організаційним збільшуванням УНСоюзу звернути більшу увагу та прикласти більше рук для пожвавлення праці в організаційних рямках УНСоюзу. Обидві ці справи — організація нових членів і праця у відділах УНС — тісно між собою зв'язані і одна від одної залежні. Нам усім, членам УНС, треба тепер докласти максимальних зусиль, щоб тривалі організаційні форми заповнити найбільш активним змістом. Організаційні форми УНСоюзу дають необмежені можливості для культурно-освітньої та громадської активности. УНСоюз становить найкращий форум для зустрічей та взаємного порозуміння між членами всіх інших організацій, кожна доповідь чи кожна інша акція будь-якої з наших спеціяльних організацій на форумі УНСоюзу завжди може притягнути також і членів інших організацій. Чому ж того форуму і тих найширших організаційних рямок УНСоюзу не використати? Це ж бо в інтересі не тільки УНСоюзу, що його найбільше наших громадян має право називати своїм, але й в інтересі кожної іншої організації та всієї нашої спільноти. Бо, як не мають обмежень організаційні рямки УНС, так немає й жадних обмежень для праці в тих рямках.

В. Клен

ПОТВЕРДЖЕННЯ ПЕРЕДРІШЕННЯ

(15 березня 1939 — 1954)

Знова роковини, вже шістнадцяті. Проголошення незалежности Карпатської України, виявленням волі українського народу Срібної Землі бути господарем своєї української землі.

Від 15-го березня 1939 р. минуло вже чимало часу, чимало вже написано в книзі історії. І значення цього проголошення Першого Сойму Карпатської України тим більше, коли дивитися на нього з ретроспективи історії.

Ворожі українському народові чинники в минулому й сучасному старалися й стараються зменшити значення того дня, називаючи проголошення волі народу Карпатської України чимсь припадковим, акцією малої групки політичних авантюрників чи молодечих мрійників.

Але не треба забути, що 15 березня 1939 р. не був першим проявом національної свідомости й зрілости закарпатської вітки українського народу. Коли 1-го листопада 1918 року постала Західньо-Українська Народна Республіка, в ряди Української Галицької Армії вступали добровольці з Закарпаття, щоб добути волю для України з обох боків Карпат. З'їзд представників місцевих Руських Народних Рад в Хусті дня 21-го січня 1919 р. висловився за прилученням Карпатської України до України.

А сам акт 15-го березня 1939 р. не був тільки сценічною декламацією, бо в ту ж хвилю прийшлося Карпатській Січі боронити край перед мадярським наїзником. І хоч закордонна преса майже без вимку не могла зрозуміти одчайдушности оборонців Карпатської України, то для них безвиглядний бій за своє право на свою землю був історичною конечністю.

Тепер Карпатська Україна, як „Закарпатська Область" підсовєтської України, в спільному большевицько-московському ярмі, закарпатець разом з придніпрянцем, галичанином, волиняком чи буковинцем бореться проти окупанта в УПА, разом з ними карається в тюрмах, концтаборах, разом з ними вірить в волю України, не бачить, як і вони не бачать колишніх кордонів, що розділяли українські землі. А закарпатський скиталець чи в Европі чи в ЗДА, в Канаді, Австралії, самозрозуміло включається в цiло-українські організації.

І так як москалі не можуть розпрощатися з ідеєю „єдиної неділимої", як поляки ще мріють про „Всходнє Креси", так і колишні мадярські і чеські окупанти Закарпаття не зрікаються своїх „історичних" чи „міжнародньо-забезпечених" прав на Закарпаття. І потішають себе старим, хоч вповні безосновним поглядом, що Захід не допустить, щоб східньо-европейська держава сягала аж за Карпати. Дальшим скріпленням їх всіх надій на Закарпаття є теза, що Закарпаття є для України „третьорядною проблемою", отож вона не буде настоювати на приналежности Карпатської України до себе.

Тут треба ясно сказати собі і сусідам: 15 березня 1939-го року й події, що його попередили і все те, що слідувало по нім не тільки потвердили незаперечний факт, що Закарпаття це українська земля, але і доказали, що закарпатська вітка, разом з цілим українським народом, прагне жити в спільній, єдиній українській державі. І треба сказати собі й іншим, що там, де річ іде про приналежність української землі до Соборної України, нема першорядних, другорядних чи третьорядних проблем. Український Ужгород, Хуст чи Мукачів є саме такою першорядною проблемою, як український Львів, Чернігів, Полтава чи Дрогобич.

Тому, коли сьогодні згадуємо 16-ту річницю славного 15-го березня 1939 року, можемо сказати твердо й одверто всім претендентам на Закарпаття, що карпатські українці не самі і що за ними стоїть цілий український народ.

ПОБОЖНА АМЕРИКА

Коли „буровісник" большевицької революції Максим Горький колись писав „Человек — ето звучіт гордо!" — то на папері і на сцені цей вигук тоді здавався поетичним і дійсно звучав „гордо".

Але коли пізніше сам Горький згіркнув і став большевицьким підголоском та паламарем пролетарської культури, як його називав Троцький, тоді людину Горького перетворено на підсовєтського раба, на сталінського каторжника, на суспільного робота, що вміє, за наукою марксизму, виробляти знаряддя виробництва, а душу його, оцього робота-пітекантропа, проголосили лише купою хемічних елементів, „танцем" атомів мертвої матерії... Тоді всі моральні й соціяльні цінності були знищені й об'явлені шкідливими й ворожими, а на їх місце сатана поставив у Кремлі червоного божка Джуґашвілі, і його диявольську говорильню провозгласили за останнє відкриття людського розуму та науки...

І запанувала на одній шостій частині світу диктатура сатани, кривавий терор ЧК-ГПУ-НКВД-МВД, безпросвітнє горе і крайня матеріяльна та духовна нужда...

І зазвучав тоді горьковський „человек" не гордо, а жахливо й трагічно, і наповнився СССР трупами, кров'ю, слізьми й прокляттям, і не було там ніякої свободи, ніякого добробуту, ніякого духового життя, ніякого порятунку. Безмірні страждання нещасного населення СССР хтось дуже штучно визначив так:

„Солнечное отопление,
Лунное освещение,
Заочное питание
И гробовое молчание."

Сатана може „рокірувати" деякими божками Кремля, як шаховими фігурами, але хто б там не стояв у кермі большевицької машини — Сталін, Берія, Маленков чи звичайний Ванька — Пітекантроп, — народам СССР від цієї рокіровки не стане ліпше, поки не будуть відновлені моральні цінності, якими живе все людство і на принципах яких тільки й можна урятувати їх від загибелі.

Найбільшою й найдорожчою моральною та духовою цінністю була є й буде на віки вічні вартість і гідність людини, як особи, яку комуністи перетворили на пітекантропа, а її святу й безсмертну душу замінили купою совєтського гною...

Людина дорожча від усіх цінностей світу, від усяких наук та комунізмів, від усяких партій та держав, навіть від самого світу, бо Людина є образ і подоба Божі. Євангелія говорить нам, що і на небі, а не лише на землі, що і там, серед янголів, буває дуже велика радість, коли грішна й аморальна людина кається й перетворюється на Людину з великої літери, — таку велику ціну в очах Божих має Людина. Бо все, що існує в Космосі, існує для Людини та її блаженства.

На цій засаді демократичний світ Заходу та Америки будує своє вільне життя, свої свободи, своє суспільство, свою родину і свою релігію... І ніякі пекельні сили, чи вони будуть під прапором Гітлера, чи під прапором Маркса - Енґельса - Леніна - Сталіна, не зможуть перемогти цей світ і перетворити його на совєтський „рай", а Людину зробити пітекантропом, бо тварина залишиться твариною, а Людина — Людиною.

Благословенна Богом країна Вашинґтона і Линколна є країна Біблії. В Америці релігія є душею всього життя, і без неї Америка не була б Америкою. Господь Бог благословляє цю країну рясним Своїм благословенням з початку її незалежного існування, коли в ній почали молитися перші переселенці з Старого Світу — пуритани, й до нашого часу, коли ми, її громадяни й мешканці, молимося, щоб Бог допоміг цій країні й надалі бути країною матеріяльного добробуту, країною релігійного життя, країною Біблії...

І коли президент Айзенгавер, у день Свята Незалежности закликав населення проводити цей день на колінах в пості та молитві, то це означало не звичайний жест релігійної людини, якою є Айзенгавер, а заклик Божий до боротьби з темними силами зла як в пляні фізичному, так і в пляні метафізичному.

І в цей день десятки мільйонів людей молилися й постили не лише за благо ЗДА, але й за благо цілого світу, над яким пітекантропи з Кремлю занесли свої криваві лапи, щоб його знищити... А особливо молили ми Бога, щоб Він допоміг звільнити з-під диктатури сатани нещасні народи за залізною заслоною...

І ми віримо, що настане той час, коли і на Сході буде знов сяяти не червона зірка — символ крови та нещастя, а християнський символ — хрест, під яким колись святий Володимир приводив до Христа наших предків, і під яким вільні народи демократичного світу живуть не животінням пітекантропа, а життям осяяної Біблією Людини.

К. Петрус

СПРАВЖНЯ СОВЄТСЬКА ЛЮДИНА

Відколи існує совєтська література — не вгасає дискусія довкола проблеми створення в ній „справжньої совєтської людини". Виплекані в письменницьких лябораторіях позитивні герої в житті не існують. Парторг (партійний організатор), що є взірцевим комуністом, батьком-порадником для робітників і пострахом для всякого роду „шкідників" та „американських шпигунів"; директор фабрики — високий фахівець з робітників, що зрікся всіх особистих вигод і днює та ночує в фабриці, нещадно поборюючи ледарів, аби вивести свою фабрику в ряди передових; голова колгоспу, бувший партизан, що витягає колгосп з прориву і перевиконує пляни посіву озимини — всіх тих стократь описаних в романах і повістях „позитивних героїв" висмоктують письменники з пальця в шуканні типа „справжньої совєтської людини". Убгані в готові офіційні схеми, ці персонажі самі робляться схематичними — і в існування їх не вірять не то читачі, а й самі письменники. Словом кажучи, отак, як швець натягає товар на копил, так совєтський письменник натягає своїх героїв на дану йому готову літературну схему.

А проте, десятиліття большевицького режиму не минулися безслідно. Справжня совєтська людина таки народилась, виросла, оформилась і множиться. Вона виникла з самої істоти большевицького режиму так, як колись виникли й розмножились в умовинах царату типові для нього чорносотенець, городовий чи консисторський чиновник.

Одначе, годі шукати в літературі цю породжену комуністичною дійсністю „справжню совєтську людину". Її у ній нема, як немає концентраційних таборів, енкаведівських підвалів, „хвостів" біля продуктових крамниць і інших неодмінних совєтських атрибутів.

Після смерти Сталіна, коли у „відлигу" повірив навіть такий палений вовк, як Ілля Еренбурґ, вийшло було в світ кілька творів, з яких війнуло свіжим повітрям („Дочка прокурора" Ю. Яновського та інші). Перед здивованими читачами появилися тоді персонажі, добре знані з живої дійсности, але нечувані доти в літературі. Та потривало це недовго — і література зійшла знову на підставлені їй новими правителями рейки.

Отакий нечуваний в літературі, але дуже поширений в совєтському клініматі персонаж змалював під час „відлиги" журналіст В. Полторацький в „Ізвєстіях" у нарисі п. з. „Біля старого містка".

З учителем місцевої школи автор цього нарису вибрався липневого ранку під Батиєву гору на річку ловити рибу. На біду, риба не „клювала" ніяк, і нещасливі рибалки, змотавши вудки, посідали на горбку, щоб „зробити перекур". Недалеко від них двоє теслярів тесали колоди на новий місток. Третій, маленький, рудий, з обстриженою головою лежав долічерва трохи осторонь. Очі в цієї людини теж були руді, уїдливі і, коли він дивився, як рибалки закурювали, авторові нарису „хотілося вийняти хустку і втертися".

Вирішивши собі, що В. Полторацький і його компаньйон якісь „відповідальні особи", рудий чоловік підсунувся до них і відрекомендувався:

— Прізвище моє — Ємаков, а ініціяли Ульян Гаврилович. Запишіть у книжечку.

— Для чого?

— Для порядку. Я вам зараз сиґналізувати буду. А потім там угорі скажете: сиґналізував, мовляв, громадянин Ємаков.

При цьому він оглянувся на товаришів - теслярів і, не гаючись, почав:

— Ви оцього ось кучерявого, — і показав рукою на одного з теслярів, — візьміть на замітку. Прізвище його Логина. Він незаконно премію одержав...

(Закінчення на ст. 3-ій)

ПОВОРОТ МЕНДЕС-ФРАНСА?

У тій політичній кризі, яка прикметна для післявоєнної Четвертої Французької Республіки, ніде у світі не впало на адресу Франції стільки гірких слів, скільки їх сказали самі собі французи. Невідомо вже, чи це у Франції, чи поза нею придумано фразу про „політику порожнього крісла" на означення „відсутности" Франції у міжнародному політичному світі внаслідок перманентних криз її урядів. Але французька преса не цуралася графічно змалювати ту пустку сумною у своєму змісті карикатурою: порожнього крісла, парадно прибраного трибарвним прапором.

Жанет Фляннер, американський письменник, що постійно живе в Парижі, наводить у статті „В обороні Франції" в останньому Магазині „Н. И. Таймсу" кілька французьких голосів — з автокритикою, але й обороною своєї батьківщини проти інколи безкритичного лаяння її закордоном. „Ле Монд", у відповідь на повінь гірких завваг англо-американської преси про французький парлямент, що після восьми місяців прославлення Мендес-Франса відвернувся до нього спиною, писав таку гірку завваґу: „Наші союзники зробили б добре, якби вони — поки почнуть справляти поминки по Франції — не притолочували її своїм критицизмом. Вони самі у великій частині відповідальні за упадок Мендес-Франса. Їх упертість в бажанні озброїти Німеччину стала, без сумніву, елементом, що зрештою спровокував його упадок". Проте, другий чоловий французький часопис „Ле Фіґаро" драстично схоплює світову думку про Францію: „Довір'я до Франції пропало в усьому світі, загинувши в її кризах. Світ не довіряє тому, чого Франція хоче, що говорить і що вона обіцяє. Світ має сумніви, що вона насправді являє собою".

Мендес-Франс здобув собі у Франції популярність динамічним стилем своєї політики і відважним старанням якнайскоріше зліквідувати три найбільші і найдошкульніші болячки Франції: війну в Індо-Китаї, проблему озброєння Західньої Німеччини й порозуміння з північно-африканськими націоналістами. За першу справу — мир з комуністами в Індо-Китаї — його оплескували, хоч незабаром після того називали ліквідатором французької імперії в Азії. У другій справі спершу, за тихою згодою Мендес-Франса, провалили пакт про Европейську Оборонну Спільноту, але потім, під його натиском, прийняли Паризький договір. На третій проблемі — північно-африканській політиці — таки його перекинули. Мендес-Франс мав у широких масах французів більшу популярність, як в парляменті. Жанет Фляннер запевняє, що французький обиватель все ще високої думки про недавнього прем'єра, ремствує на свій парлямент і заманіфестує своє невдоволення з теперішньої системи у Франції масовою пасивністю в найближчих виборах. Зрештою, цей американський знавець французьких відносин твердить, що ера Мендес-Франса не скінчилась, а тільки перервалась, і Мендес-Франс неминуче вернеться ще до влади, опершись в майбутньому, мабуть, на новий рух ліберальної лівиці, що його власне він яскраво репрезентував своєю політикою в колоніяльних країнах і плянованими соціяльними, промисловими та аграрними реформами. У цій політиці ліберальної лівиці сходиться також т. зв. лівий християнізм, репрезентований письменником Франсуа Моріяком. Сильне у Франції ліберальне крило Католицької Церкви, успішне в поборюванні комунізму, належить також до того руху, який може оформитись в нову велику політичну партію, що приведе Мендес-Франса до влади з спеціяльною місією — перевести економічні реформи й реформу державного устрою.

Мендес-Франса, на однозгідну думку французів, фактично повалив великий капітал, так само могутній у Франції, як в Америці. Франція — багата країна, з пропорційним поділом населення між селом і містом, з заможною міщанською верствою, що прийшла після революції на керівне місце колишньої аристократії. Це міщанство — як і кожне міщанство — консервативне і його треба наломлювати до реформ. Ще більш консервативним є французький капіталізм, який досі не зрозумів вповні глузду американського капіталізму, що тісно пов'язав інтереси американського робітника з розвитком і зростом промислу, бо через високий життьовий стандарт, завдяки великим заробіткам, робітник став наче посереднім співвласником варстатів праці і продукції. Мендес-Франс хотів модернізувати той французький капіталізм. Те саме пробуватиме робити теперішній прем'єр Едґар Фор, міністер фінансів в кількох урядах, включно з урядом Мендес-Франса.

Чи Едґар Фор матиме більше щастя і довше втримається при владі, як його талановитий попередник — невідомо. Але самі французи не беруть собі до серця урядової кризи так глибоко, як англо-американський світ, що звик до довготривалих урядів. Французи звертають увагу на те, що криза уряду не потрясає їх життям, яке пливе нормально, бо вся низова адміністрація, ба навіть весь службовецький апарат по міністерствах залишається незмінний, фаховий і позапартійний, без уваги на партійність окремих осіб. Французи дивляться більш філософічно на вади свого устрою також тому, що вони вже пережили за два тисячоріччя своєї історії всі можливі устрої. І тому французи, при всьому автокритицизмі й жартах із себе самих, своїх законодавців і навіть президентів, — не розуміють обурення американців проти хиткости французької системи.

Мудрі французи не сумніваються, що традиційна і природна приязнь між З'єдиненими Державами і Францією триватиме незалежно від взаємних малих жалів і непорозумінь.

Йосиф Шварц

ЛЄПАТОВ РІШАЄ...

(2)

Траплялося часто так: Почувши гудок на обід, всі швидко біжимо до їдальні. Біля дверей їдальні натрапляємо на фабричну охорону. На трибуні — капітан Коровкін. Він говорить: „Товарищі, старший лейтенант (називається прізвище) зараз виголосить вам доповідь на тему „Олександр Невський і німецькі загарбники на Ладозькому озері". Обід буде після доповіді". Вислухавши доповідь про Олександра Невського і діставши з віконця юшку, нашвидку їмо і вертаємось до праці.

Майже щотижня до заводу почали привозити робітників-рекрутів з західних областей України і Білоруси, але невдовзі велику їх частину кудись „відкомандирували".

Відповідальний за виконання пляну майор Марков ходив зажурений. Одного разу сів зі мною на миглі*) і каже:

— Шварц, біда!

— Яка може бути вам біда, товаришу майоре, чи мало вам їсти? — питаю.

— Дурак ти, шкода, що еврей! Ти не розумієш положення, тобі лише їжа в голові, а тут у нас справи гірші. Чи ти, Шварц, знаєш, що чекає керівника заводу за невиконання пляну?

Я відповідаю:

— Ну що ж, знімуть з посади, а в найгіршому випадку відішлють на фронт.

— Буває значно гірше, — бідкається майор. — Можуть відібрати партквиток і відіслати на північ, звідки ми дістаємо лісоматеріял.

— Значить, товаришу майоре, це ми дістаємо лісоматеріял приготовлений арештантами?

— На дев'яносто відсотків, — каже майор. — На півночі начальникам добре: їм усякі спецвідділи, що постачають робочу силу, допомагають перевиконувати пляни, а нашому братові в запіллі біда. Тепер розумієш?

— Понятно, товаришу майоре, — відповідаю.

Я й раніше знав це, але вперше довідався, що навіть партійні керівники так бояться всесильних „спецвідділів".

Антисемітизм і „рівноправність народів"

Під кінець 1941 року, після так званої амнестії генерала Сікорського для бувших польських громадян, я опинився в Уфі. Мене приділили на працю в провінції бракером авіодеревини для уфімського форнірного заводу.

Одного разу я йшов вулицею Аксакова з своїм начальником Ратнером (з Кременчука, був в 1930 виселений до Уфи). Ми розмовляли жидівською мовою. В цей час з шкільного будинку виходили дорослі вже учениці (їм було років по п'ятнадцять). Одна з них сказала голосно на нашу адресу:

— Ах, как я ненавіжу этот язик!

Запитую свого начальника: невже тут такий антисемітизм?

— Ви, западники, — говорить він, — думали, що антисемітизм у нас щез? Він був, є і буде, але якщо до війни був прихований, то тепер виступає у відкритій формі. Два тижні тому в поштамті на вулиці Сталіна хтось підкинув цілий стос летючок „Бей жидов, спасай Росію!"

На вулиці Крупської в башкирській родині, по сусідству з Ратнером, мешкав поет Давид Наумович Гофштейн з дружиною і дочкою. Два його сини (від першої дружини) були на фронті. Кімнатка його була дуже маленька, але найгірше — це те, що вони голодували. Харчів, отримуваних з їдальні письменників, не вистачало, а на торговиці ціна на молоко піднялася до 40 рублів за літру, а на масло — до 200 рублів за фунт. З Гофштейном мене познайомив український письменник Петро Панч у спілці письменників на вулиці Сталіна. Також Панч познайомив мене і з письменником Натаном Рибаком, який тоді був секретарем спілки в Уфі. Як мені говорили, Рибак не заслужив такого високого становища, але то ніби була спадщина від шваґра Корнійчука. Тоді я дістав від Рибака дарунок: його надруковану нову книжку „Зброя за нами".

Одного вечора я зайшов до спілки письменників довідатися адреси жидівських письменників зі Львова — Бомзе та Ашендорфа. Тут випадково почув розмову двох жінок. Одна з них сказала:

— Ну, слава Богу, тепер секретарем спілки буде настоящий українець!

— А хто ж він?

— Максим Тадейович.

І дійсно, через декілька днів, коли я відвідав Гофштейна, то довідався, що Рильський став секретарем спілки. Гофштейн сказав радісно, що він не заслужив такого становища, і це треба було давно зробити.

У Гофштейна я познайомився з головою жидівської секції при Українській Академії — Співаком. Він мабуть був партійним, бо коли я почав говорити про антисемітизм, то він назвав мене вихованцем буржуазної панськo-польської обивательщини, який не може зрозуміти совєтської дійсности.

— От перед війною, — сварився Співак, — у нас нащот дружби народів дійсний рай був. А тепер, знаєте, війна з лютим ворогом людства, ну й при тім, розуміється, економічні недоліки і, розуміється, десь-не-десь догоряюча контрреволюція використовує це. Але не безпокойтеся: їм нічогісінько не допоможе. А ви, товаришу Шварц, з блохи не робіть ведмедя, і взагалі не раджу вам багато говорити на політичні теми.

На другий день, коли на вулиці я здибав Гофштейна і почав з ним говорити жидівською мовою, то він сказав мені російською мовою:

— Давайте, Шварц, порусски говорить.

Ще гостріші вияви антисемітизму і взагалі погорди росіян до інших народів я зустрів пізніше у Москві на нашому воєнному заводі.

Найгірше, що мене бентежило, це відношення до „западніков", зокрема до жидів. Наче жартома, інженер Іванов до галичан звертався: „гей, хахол!", а до жидів: „гей, Абраша, поєдем в Ташкент родіну защищать?" А завжди п'яний сержант Ванюшкін постійно викрикував: „гей ти, бандєровец" або: „гей ти, жидовская морда!"

Одного разу під час вивантажування вагонів Ванюшкін почав битися з варшавським жидом Феліксом. Фелікс покинув працю і втік до польського комітету (на вулиці Пушечній, ч. 5). Польський комітет заінтервеніював у відповідних органах, і на завод приїхала слідча комісія. За пиянство Ванюшкін дістав сувору догану, але залишився на своєму становищі. А Фелікса через декілька днів відправили в „командировку".

Інженер Іванов жартівливо картав мене: „Ах, ти нерусский человек". Я душевно терпів, але нічого йому не говорив. Він був добрим фахівцем і начальство його цінило, тому сваритися було небезпечно. Зрештою, я був уже давно переконаний, що в країні, де так багато говориться про рівноправність і дружбу народів, росіяни — „понад усе".

*) Миґла — гуцульське слово, значить — стоси кругляка — Ред.

ПРИБУТКОВИЙ ПОДАТОК ЗА 1954-ий РІК

(3)

Зменшений податок для „голов родин"

Закон передбачає спеціяльний податок для кожної особи, яку можна окреслити, як „голову родини". Коли ви неодружені (або правно розведені), вас уважають за „голову родини", якщо ви видаєте більше як половину коштів на утримання родини впродовж податкового року. А до цієї родини, крім вас, належати можуть ще: а) кожна посвоячена з вами особа, на утримання якої ви маєте право відтягнути вільну від оподаткування суму ($600), хібащо на її утримання дають гроші, згідно з порозумінням, ще й інші особи, або б) ваша нешлюбна дитина, внук, чи прибрана дитина. Вас уважається за „голову родини", якщо ви платите більше як половину на утримання домашнього господарства, не вашого власного, в якому живуть на вашому утриманні батько чи мати.

Коли ви є одружені з чужинкою (чужинцем), яка тут не жила якийсь час упродовж вашого податкового року, то вас уважається за „голову родини", тільки вам не вільно складати спільної податкової заяви. Коли ваша дружина або чоловік (не чужинець, який тут не живе) помре в податковому році, вас не уважається за „голову родини". Коли ви хочете користати з статусу „голови родини", ви мусите це зазначити в квадратику на першій сторінці в першій лінії Відділу „Як обраховувати податок".

Кошти утримання домашнього господарства охоплюють видатки на такі цілі:

1) Видатки на помешкання з додатками. Наприклад: комірне (або, коли податковець має власний дім то ґрунтовий податок і відсотки за довг, затягнений на дім), видатки на обезпечення помешкання і видатки, як направа хати та хатня прислуга.

2) Видатки на користування першими потребами (газ, електрика, вода і паливо.

3) Харчі, споживані дома.

Кошти утримання домашнього господарства повинні бути обраховані без уваги на вартість особистої праці, виконуваної якимсь членом родини, включно з платником податку. Вищезазначені видатки служать тільки для того, чи ви маєте право користуватися привілеєм „голови родини" при податкотому вимірі. Тому ви не вносіть на відрахування їх з вашого податку, поки вам це признають.

Як доходити прав на звільнення від оподаткування (exemption)

Для вас. — Ви, як платник податку, маєте завжди право бодай на одно таке звільнення — для себе самих, себто відтягнення від загальної оподаткованої суми $600. Якщо наприкінці вашого податкового року ви були сліпі або мали 65 років, чи більше, отримуєте два звільнення для себе.

Для вашої дружини. — Ви дістаєте звільнення від оподаткування для своєї дружини (або чоловіка), якщо ви й вона спільно зголошуєте до оподаткування свої прибутки. Якщо ви зголошуєте платність податку окремо, ви можете зголошувати претенсію на звільнення її, якщо вона не має власного доходу і не була зголошувана, як залежна особа, або як другий платник у 1954-му році. В противному випадку, звільнення для вашої дружини є таке, як вас самих — лиш одно, якщо вона не була сліпа або не мала 65 років; два звільнення приходять на випадок, коли вона була сліпа або мала 65 років; три — якщо була і сліпа і мала 65 років.

На випадок смерти. — Якщо дружина або чоловік помер впродовж 1954 року, звільнення з приводу віку або сліпоти стосується часу з-перед тієї смерти.

Доказ сліпоти. — Коли платник є цілком сліпий — має додати відповідну заяву до податкового зізнання. Коли частинно сліпий, додати свідоцтво від кваліфікованого лікаря чи зареєстрованого оптометриста, що 1) центральна візуальна спроможність не переступає 20/200 на ліпше око з склами, що направляють зір, або 2) що найширший діяметр візуального поля не захоплює більшого кута зору, як 20 ступнів.

Звільнення для ваших дітей. — Ви дістаєте тільки одно звільнення за кожну залежну від вас дитину або прибрану дитину (додаткові звільнення за вік або сліпоту стосуються тільки вас або вашої дружини, а не осіб на вашому утриманні). Термін „дитина" стосується теж леґально заадоптованої дитини і дитини, що її заадоптування не затвердив суд з уваги на умову недолуґість одного з живучих ще дійсних батьків. Закон дуже докладно окреслює, хто є матеріяльно залежною особою. Кожна дитина мусить відповідати всім наступним чотирьом вимогам, що їх формулюється для цього податкового року:

1) коли вона не мала $600 і більше прибутку „брутто", хіба, що не мала 19 років або була студентом,

2) користувалась більше, як половиною вашої підтримки (або підтримки збоку вашого чоловіка, чи жінки, якщо зголошено спільне податкове зізнання),

3) коли вона не подала спільного податкового зізнання з своїм чоловіком (або дружиною) і

4) коли вона була або громадянином ЗДА або мешканцем ЗДА, Канади, Мехіка, Республіки Панами або Зони Каналу.

Звільнення від податку для ваших кревних: Ви дістаєте одно звільнення для кожної утримуваної вами особи, що є близьким свояком. Закон означує дуже докладно, щодо кого можна старатися про звільнення, як залежного від вас близького свояка. Він мусить відповідати всім 5 наступним умовам в біжучому податковому році:

1) коли не має доходу „брутто" на $600 і більше,

2) користувався більше, як половиною підтримки з вашого боку (або від чоловіка чи дружини, коли не було спільного зголошення податкового зізнання),

3) коли він не подав спільного з своїм чоловіком або своєю дружиною) податкового зізнання,

4) був громадянином ЗДА або мешканцем ЗДА, Канади, Мехіка, Республіки Панами або Зони Каналу, або

5) а) є вашим свояком (або чоловіка чи жінки, коли це спільне податкове зізнання), одного з таких ступнів посвоячення: мати, батько, бабка, дідо, брат, сестра, внук, правнук, прибраний брат, прибрана сестра, прибрана мати, прибраний батько, теща, тесть, шваґер, братова, зять, синова. Такі свояки є кровно посвоячені: дядько, тітка, племінник, кузинка, — або б) мав, як місце свого головного замешкання, ваш дім і належав до вашого хатнього господарства, навіть, коли й не був вашим свояком.

За дальшими інформаціями спитайте свого місцевого, дільницевого Директора податкового уряду.

(Кінець)

Наші симпатичні співачки з Торонто: (зліва до права): **Галя Підручна, Мирослава Брездень, Тамара Косач і Надія Лисанюк.**

Олександер Татомир

ПАМ'ЯТІ ЗРАЗКОВОГО ГРОМАДЯНИНА

(В першу річницю смерти Федора Заяця).

25 лютого 1954 в Бофало, далеко від рідної Золочівщини, відійшов від нас ще один зразковий громадянин, ціле трудолюбиве життя якого було невтомною службою для свого народу... Відійшов ще один із нечисленних вже піонерів ґрандіозного релігійно - національного відродження західньої вітки українських земель... Відійшов тихо та скромно, як відходять всі ці, що не шукають своєї слави, а в почутті найвищого обов'язку всеціло віддають себе на службу своїй Батьківщині!...

Сл. п. Федір Заяць народився 1886 р. в Ожидові, золочівського повіту. Походив із заможного дяковчительського роду, що невтомно стояв у проводі своєї громади. По закінченні шкіл в Ожидові, Золочеві та Сокалі, продовжуючи славні традиції свого роду, посвятився із питомим йому запалом учительській праці. З малими перервами 41 років учителював у Золочеві й повіті, а згодом на еміґрації в Карльсфельді й Міттенвальді, та по переселенні до ЗДА 1949 р. в Ланкастері і Бофало. Із родинного дому Покійний виніс замилування до співу й музики, тож не диво, що організація численних церковно-народних хорів стала невід'ємною частиною його широкої громадської діяльности. Згадаємо тут тільки про два визначніші хори, що в них вложив сл. п. Федір всю фінезію свого незвичайного диригентського таланту та організаційного хисту, а саме український учительський хор золочівського повіту та збірний хор Олеської округи, зложений з 256 співаків і співачок із 12-ти окремих хорів. Це був перший масовий хор у Галичині., що його своєю небуденною енерґією знаменито зорганізував та поставив на високому мистецькому рівні Покійний. Цей хор виступив на величавім торжестві посвячення пам'ятника о. Маркіяна Шашкевича на Білій Горі та під „Маркіяновими дубами" на приходстві в Підлиссі 1911 р.

На окрему увагу заслуговує участь Покійного в Комітеті будови пам'ятника о. Маркіяна Шашкевича на Білій Горі під проводом відомого небуденного громадянина бл. п. о. Володимира Кальби.

З сл. п. Федором Заяцем зв'язане в 1921 р. відновлення пам'ятника та започаткування традиції щорічних всенародних здвигів на Білій Горі. В цих здвигах брали участь багатотисячні українські маси, найвищі духовні достойники та репрезентанти українського політичного й культурного життя. Останній здвиг, що на ньому зібралося понад 40,000 учасників із усіх закутків Галичини, відбувся вже за німецької окупації в 1941 р. В часі другої окупації, в 1948 р., большевики, щоб перервати зв'язок українського народу із своїм духовим батьком о. Маркіяном, висадили в повітря пам'ятник. Ця сумна подія склонила Покійного написати на еміґрації в Міттенвальді спомини про історію будови пам'ятника та величаві Маркіянові здвиги, що мали глибокий вплив на формування західніх українців. Ці цінні спомини, що находяться в родинному архіві п-ва Заяців, ждуть на свою невідкличну публікацію!

З особою сл. п. Федора Заяця зв'язана теж друга важлива подія у житті західньої вітки українського народу, а саме: прямо чудесне віднайдення тіла св. Йосафата Кунцевича в Білій Підляській. 1915 р. у часі припадкового мічлігу в Білій на Підляшші Покійний дізнався від одного старого міщанина про таємне поховання царською жандармерією в 1873 р. тіла св. Йосафата в підвалі місцевої церкви. Негайно звідомив він про те оо. Василіян у Львові і ще цього самого року перевезено труну з мощами Святого до Відня. За цю велику прислугу Митрополит Андрей Шептицький відповідно відзначив Покійного.

Сл. п. Федір Заяць не тільки словом і ділом, а й зброєю у визвольних змаганнях та стражданнями по польських тюрмах засвідчив свою безмежну любов до свого народу та своєї церкви!

Характерними прикметами Покійного були: Консеквентний християнсько - національний світогляд; молодечий запал, невичерпана енерґія та незломна віра в остаточну перемогу наших слушних змагань.

У короткій посмертній згадці не сила змалювати всієї багатогранної діяльности, зокрема в організаційній, педагогічній, освітній та економічній ділянках, цього зразкового громадянина!

Хай ця скромна згадка в річницю смерти буде китицею квітів від колишнього спонзора на могилу сл. п. Федора Заяця!

ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ І ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

19 та 20 лютого 1955 р. відбулось засідання Президії й Виконавчого Органу Української Національної Ради під керівництвом Голови УНРади Осипа Бойдуника. Під час засідання вислухано інформаційну доповідь Виконавчого Органу про його діяльність, розглянено ряд актуальних поточних питань і винесено певні побажання щодо наступної роботи Виконавчого Органу. На цьому ж засіданні вислухано доповідь члена УНРади Михайла Воскобійника про його подорожі до ЗДА та Канади.

(Укр. Інформ. Бюро).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Вінніпеґ, Канада

Загальні збори відділу 445 УНС та вшанування пам'яти д-р Луки Мишуги.

Дня 27. лютого 1955 р. в приміщенні УНО при вул. Мейн 935 відбулися звичайні загальні збори 445 відділу УНС.

Збори відкрив голова відділу п. М. Наконечний, який, після привіту присутніх та вшанування пам'яті померших членів, подав порядок дня та попросив вибрати президію зборів. На внесок мґр. І. Геврика вибрано одноголосно президію, а це на голову мґр. М. Копинського, а на секретаря п. В. Литвина.

Звітування Управи розпочав предсідник п. М. Наконечний, який в своєму короткому, але змістовному звіті подав огляд праці Відділу, висловлюючи при цьому подяку інж. В. Косареві за виявлену поміч. Рівночасно заявив, що представник з нашого Відділу має честь репрезентувати УНС в Канаді в Президіяльній Раді КУК, яким він був до цього часу, а тепер це місце зайняв мґр. І. Геврик. Закликає надалі працювати для УНС, а тим самим для всього укр. народу. Відтак слідує звіт містоголови, секретаря та фінансового секретаря п. М. Коваля, який заявив, що в цьому році наш Відділ придбав 39 нових членів. Треба при цьому згадати, що п. М. Коваль був делеґатом на конвенцію УНС в Вашинґтоні. Звіт касира покривався зі звітом фін. секретаря. За контрольну комісію звітував її голова мґр. І. Геврик. Праця Відділу 445 була задовільна, тому поставив внесок на уділення абсолюторії уступаючій управі. Внесок цей піддержав другий член п. А. Дратований. По звітах вив'язалась жива дискусія, в котрій брали участь д-р С. Навроцький, мґр. І. Гаврик, мґр. М. Копинський, п. С. Бабій, п. М. Коваль, д-р Л. Голейко, М. Наконечний, П. Бачинський, д-р Дякунчак та інші. Після цього приступлено до вибору нової Управи і Контрольної Комісії на біжучий рік зі слідуючих осіб:

Управа: предсідник — М. Наконечний, заступник — д-р С. Навроцький, секретар — В. Литвин, скарбник — д-р Л. Голейко. Контрольна Комісія: голова мґр. І. Геврик, С. Бабій і П. Бачинський члени. Після вибору управи мґр. І. Геврик подав присутнім до відома, що не так давно як відійшов від нас у вічність один ім піонерів УНС сл. пам'яти д-р Лука Мишуга, якого вінніпеґська громада мала змогу бачити і чути, як головного промовця, на святі 60-ліття УНС у Вінніпеґу 1953 р. Попросив присутніх, щоб вшанувати пам'ять того великого патріота - українця, який дав приклад, як треба служити укр. ідеї на рідних землях, а також поза нею, однохвилинною мовчанкою, а замість квітів на могилу зложити пожертви на Укр. Визвольний Фонд.

Збірку почато і вона вкоротці буде проголошена. Загальні збори рішили створити окремий фонд для опіки над хворими членами Відділу.

Д-р Л. Голейко апелює до нововибраної Управи перевести кампанію за приєднанням нових членів. Панове М. Наконечний і М. Коваль вияснюють присутнім, що кожний, хто придбає нового члена, дістане повну винагороду.

На цьому голова президії мґр. М. Копинський закрив збори, а нововибраний голова М. Наконечний, в імені Управи, подякував присутнім за честь і довір'я. На марґінесі цих зборів варто зауважити, що більшість членів не спроможеться бодай раз в році прийти на збори — а це дуже сумне явище.

Союзівець.

Лорейн, Огайо

„Мати й Дитина".

Лорейнський Комітет „Мати й Дитина" направду працює. Без гомону, без хитрої мови, пані з Комітету зуміли притягти (на жаль ще не все) наше жіноцтво до праці й грошових пожертв. З місячного самооподаткування (принаймні 50 ц. від родини) Комітет удержує українську школу в Людвікcфельді (біля Мюнхену), куди від жовтня мин. року що-місяця відпливає $30. На ялинку цій же школі вислано $50, а школі в Мозах (теж біля Мюнхену) — $20 на „Миколайка". На садок у Штеттенгофені відійшло $100, на студентів (КОДУС), Мюнхен $105, ученим у Сарселі (Франція) — $50, одному нашому незаможному вченому в Англії — $55. Крім того вислано допомогу поодиноким родинам.

На хворих у санаторії Ґавтінґ, в часі христин донечки пп. Катрі й Бориса Калюшиків (збірщики: пп. Степан Гончарик і Яків Рудяк) жертвували: Р. Левицький $6; по $5: Ст. Станчак, В. Адріянович, О. Смальцер; С. Гончарик $4; по $3: П. Ратич, д-р Р. Сапович, Ст. Шуя, Б. Калюшик; по $2: В. Шуя, М. Капітанець, М. Бойко, О. Ліщинська, В. Хаванський, . Волянюк, Я. Рудяк, Дм. Станчак, Ст. Щиплоцький, М. Мельник; по $1: Ф. Сілецький, М. Шиян, Гаркач, М. Напора, Ст. Богун, Плотніков; по 50 ц.: М. Станчак, Ф. Макух, Олійник. Разом: $64.50. Збірка на листи, під церквою, дала на цю ж ціль $115 (при чому п. М. Турій жертвував $10 на хворих, а $5 на молоко для дітей). Додавши до цієї суми чистий дохід із забави, $42.50, Комітет „Мати й Дитина" — Лорейн вислав на адресу У. О. Ж., Мюнхен коляду недужим сумою в $222. — А разом, за $1954 рік і дотепер з каси Комітету вийшло на вищеподані адреси й цілі $807. Це праця Комітету й жертви громади нецілих 200 родин і самітних. Порівняйте ці цифри з цифрами інших громад — і побачите, де стоїть Лорейн!... До речі: стояв — за той час поплила вже нова місячна рата до Людвікcфельду, а пані з комітету помагали місцевому Відділові УКК, у цьогорічній збірці на працю вчених у Сарселі.

...УКК? В Лорейні? Ще не вмер?

Адже два роки в пресі про нього не було „ні слиху, ні диху"... Не шкодить — хто загляне до Лорейну, а тимбільше до касових книг Централі УКК, в Ню Йорку — той знайде лорейнський Відділ (під головуванням інж. Вол. Піка) не тільки в метриці живих, але й найактивніших (найжертвенніших).

І тут заритий єдиний скандал взірцевої громади Лорейн. Є тут люди з вищою освітою, з дипломами й рез, з середньою освітою, є багато інтеліґентних самоосвітників — а написати про працю місцевих клітин, чи цілої громади, нема кому. І це таки „шкодить", навіть дуже шкодить! Люди, що працюють, не дістають хоч би зламаного слова згадки за працю; громадяни, що жертвують (і то часто такі ж суми, як 1949 р. — коли всі ще були „свіжі") не дістануть публічного звіту в пресі, який теж править за признання; а другі громади (нераз (з мамутною чисельною перевагою громадян) вдоволяються смішно - дрібними висилками пожертв і звільненими темпами праці, бо під боком нема „бича сорому".

Як довго ще Лорейн ждатиме, щоб його хтось позамісцевий „пускав у газети"?...

Свого часу Євген Маланюк сказав, що француз вже після гімназійної лавки готовий письменник, а наш брат до сивого волосу не відважиться писати Новже такий страх Божий оправданий і в випадку звичайного звіту?...

Скромність, чи „нехіть до самореклями" тут ні при чому. Ми мусимо мати на оці пульс життя цілої нашої спільноти в країні. А він напевно охляне коли його поодинокі клітини не пронялятимуть життя. Хіба не скандал і проступок, коли справа не в завмиранні цих клітин — тільки в штучній цвинтарній мовчанці серед сповненого праці життя.

оНо

● **Арґентинська Компанія** веде переговори з американським Експортово - Імпортовим Банком в справі позички для набуття влаштовань до новобудованої сталеварні. Переговори ведуться від минулого року і незабаром будуть позитивно закінчені, хоч ще не знати, яку суму долярів дістане арґентинська фірма.

● **Секретар-скарбник** Об'єднаних Сталеварників Америки І В. Ейбел заявив делеґатам районової конвенції, що робітництво не має нічого проти автоматизації праці, якщо вона несе поступ, але треба пам'ятати й про те, що автоматизація звільняє людей від праці і створює важливу проблему для провідників робітничого руху.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою і радіом).

АРХЕОЛОГІЧНІ РОЗКОПИНИ В ПЕРЕЯСЛАВІ

Від 1949 до 1954 року археологічна експедиція під проводом проф. Карґера провадила розкопини в Переяславі (тепер — Переяслав-Хмельницький). Експедиції вдалося повністю розкопати руїни стародавнього переяславського храму 11 стол. Це була велична будівля, яка своїм багатством і блиском не поступалася перед найрозкішнішими храмами Києва тодішньої епохи. При розкопинах виявлено численні зразки будівельних матеріялів, які свідчать про високий рівень будівельної техніки княжої України. Відкриті розкопинами руїни стародавніх будівель стверджують високу майстерність переяславських майстрів і величезне значення, яке мав Переяслав у формуванні багатої культури княжої України. Як подає совєтська преса, цінні археологічні матеріяли, здобуті внаслідок розкопин, перевезено до Інституту матеріяльної культури СССР у Ленінграді.

Большевицька Москва нічим не різниться і в цьому від Москви царської, яка все, що було цінного на Україні, вивозила на північ для збагачення своєї культури.

З ВИДАНЬ ЛЬВІВСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ

Львівська бібліотека Академії Наук УССР видала бібліографічний покажчик п. з. „Василь Стефаник". Вступну статтю до цього покажчика написав С. В. Стефаник. В ньому подано короткі дані про найважливіші етапи життя, творчости й громадської діяльности письменника, занотовано перелік його белетристичних і публіцистичних творів, промов та уривків з листів, перелік видань його творів, що вийшли після 1939 р., і основну про нього літературу.

ТВОРИ УКРАЇНСЬКИХ КЛЯСИКІВ У ПЕРЕКЛАДІ НА МОРДОВСЬКУ МОВУ

У перекладі групи мордовських літераторів, за редакцією Б. Степанюка, вийшли у видавництві в м. Саранську мордовською - мокша і мордовською - ерзя мовами вибрані твори: Т. Шевченка, М. Старицького, Ів. Франка, П. Грабовського, Лесі Українки, Г. Квітки - Основ'яненка, Марка Вовчка, Панаса Мирного, М. Коцюбинського, Ольги Кобилянської, В. Стефаника, А. Тесленка та С. Васильченка. В книгах подані короткі життєписи і діяльність цих письменників і поетів.

ДОКУМЕНТИ ПРО ПАВЛА ГРАБОВСЬКОГО

Працівники Тобольського архіву (Тобольськ — місто на Сибіру, де був на засланні Грабовський) надіслали Кам'янець -Подільському музеєві — заповідникові деякі цінні документи про письменника. Серед них ряд фотокопій — жандармська справа на П. Грабовського про заслання його під наглядом поліції в Тобольськ після відбуття ним в 1899 р. ув'язнення в Якутії, „проходное свідетельство" в Тобольськ, сторінка пашпорта з зазначенням про одруження його з Лукьяновою та ін.

● **Військова стежа** натрапила в маляйських джунґлях на шестеро озброєних комуністичних партизанів. У перестрілці всіх партизанів убито. Між ними були дві жінки. Всі вони належали до верхівки комуністичної партії, а троє з них вже сім років перебували в джунґлях.

Справжня совєтська людина

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Кучерявий, ніби почувши слова Сємакова, обернувся до нього і крикнув:

— Агов! Ти будеш працювати чи ні?

Сємаков пожвавішав і урочисто прошепотів:

— Ага, засвербіло? Знакіт, чиє сало з'їв. Ви і цього на замітку візьміть, кволого, — показав він на другого теслю. — Він десятникові на мене наговорює, що не працюю. А я не боюсь. Я сам доберу до нього ключики. Він у мене похрипить. І десятника не боюсь. Я, дорогі мої відповідальні товариші, і на нього зарубочку маю. Ви для пам'яті запишіть і його прізвище: Пилонович.

— Для чого ви все це говорите? — запитав у Сємакова автор.

— Як то для чого? Може ви комісію пришлете".

В цьому місці, очевидно, В. Полторацький покривив душею: не про якусь там комісію сказав йому Сємаков, а про конкретну і загальновідому установу, звідки люди не вертаються.

Далі Сємаков сам собі дає таку характеристику:

— „Мене ні з якого боку не можна вхопити. Я кругом чистий. Ось ви, приміром сказавши, курите. Це недобре. А я — не курю і до горілки неприхильний і з жінками мене підстерегти не можна. Від мене навіть власна жінка пішла... Я в колгоспі за сусідами спостерігаю. Народ, знаєте, малосвідомий, приходиться сиґнали подавати. Дехто, звичайно, став мене побоюватись. Але, між іншим, і сердитись на мене почали... У тебе, кажуть, Сємаков, за рік всього тринадцять днів нароблено. Маємо повне право виключити тебе з колгоспу". А я кажу: „Спробуйте — біди не збудетесь!"

Сємаков захоплюється своєю власною характеристикою і продовжує:

— „Вони й жінку мою до себе тягнули. Ця теж пиляти мене почала: „Ти б, мовляв, Ульяне, хоч за причіплювача до трактора пішов працювати." — А хто, — кажу, — сиґнали буде подавати? Про це ти своєю курячою головою подумала?"

Проста, але чесна колгоспниця не витримала „співіснування" з Сємаковим і покинула його.

— „Але й я їй віддячився, — посміхаючись шепче Сємаков. — Районному начальству сиґнальчик подав: прошу, мовляв, перевірити, які такі відносини у моєї бувшої жінки з бриґадиром колгоспу, і розібрати всі їхні справи-переправи..."

Так, випадково скориставши з „відлиги", випливала на сторінки преси „справжня совєтська людина", що в створених для неї режимом сприятливих умовинах множиться на українських землях. Влазячи в гущу народу, вона — око і вухо совєтської влади — затруює життя сірим, простим підсовєтським людям і тримає їх в постійному остраху за своє життя. І даремно дискутують письменники — вони вже мають головного героя для своїх повістей, породженого комуністичною ідеологією, кров від крови і плоть від плоті цієї ідеології. Тільки не час ще його описувати. Нехай ще собі „сиґналізує".

В. С-ко.

КНИЖКА Й ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ РЕЧІ В ДОМІ КУЛЬТУРНОЇ РОДИНИ.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

ДЕНВЕРСЬКА ГРУПА

В суботу, 5 лютого 1955, відбулася в Філії Денверської Публічної Бібліотеки, в стейті Колорадо, інавгураційна наукова конференція Денверської Групи УВАН. Зборами проводив проф. Степан Глушко, германіст, педагог і ветеран українських визвольних змагань. Конференція розпочалася привітанням від Денв. Публ. Бібліотеки. Представниця її сказала, що Бібліотека збудувала цей гарний будинок для культурних цілей. Тому вітає почин УВАН на терені Денверу і запрошує й надалі користуватися приміщенням для наукових завдань. Новітньо устаткована заля, естетична своєю архітектурою простотою, прикрашена прапорами й квітами, зі світлинами проф. д-ра Ст. Рудницького і мистця Опанаса Ю. Сластіона, з розкладеними по столах книгами й виданнями УВАН — витворювала урочистий настрій. Слідом за цим були прочитані привітання від Президента УВАН, проф. М. Ветухова (Ню Йорк), Голови Західньо-Американського Відділу УВАН, проф. Вол. Тимошенка (Пало Алта, Каліф.), Голови Відділу УВАН у Дітройті, проф. д-ра Ів. Розгона, Фундатора Укр. Нац. Музею і Бібліотеки, К. Лисюка (Лос Енджелес, Каліф.), проф. Вас. Панасенка (Сан Франсіско, Каліф.), присутній на зборах д-р Богдан Винар, (Денвер, Кол.) особисто вітав конференцію УВАН від імені НТШ.

Після інформацій про УВАН, за час від 1918 по 1955 рр., приступлено до реферативної частини засідання.

Інж. Л. Биковський виголосив доповідь на тему — „Пам'яті Степана Рудницького", присвячену 75-літтю з дня народження „Творця української національної географії". Після вступу й опису джерел, був зреферований життєпис Ст. Р. з його трагічним закінченням на засланні в СССР. Далі доповідач спинився на науковій і ідейній спадщині по Ст. Р., зокрема в ділянці української політичної географії. Він насвітлив постать Ст. Р. як людини, патріота, вченого і політика. Закінчив свою доповідь, вшановуючи Ст. Р. не тільки як вченого-географа, але й передовсім як теоретика-політика, він бо є, на думку Л. Биковського, основоположником новітнього всеукраїнського світогляду в великодержавному мірилі.

В обговоренні доповіді взяли участь: д-р Гр. Завадович, мгр. Ів. Костюк, Олег Завадович, проф. К. Левченко, д-р В. Винар. Останній підкреслив „ідею великопросторісти" в творах Ст. Р. Нині ця проблема обговорюється в американській науковій літературі, і — оскільки вона торкається Східньої Европи, — то всі вертають до думок проф. Ст. Р. Дуже мало є тих, хто цим займався, окрім д-ра Юрія Липи. Нині з-поміж українських науковців, що вивчають це питання, слід згадати д-ра Вол. Федорончука в Римі, члена Середземноморської Академії та д-ра Б. Кордюка, секретаря Інституту Чорноморських Студій при УВУ у Мюнхені. Д-р Гр. Завадович, відзначаючи заслуги Ст. Р. на полі географії, звернув увагу на те, що поруч нього в підсовєтській Україні працювали ще й такі славні географи, як професори: Воблий, Кістяківський, Яцевич, Синявський і інші. Вони отже сукупними зусиллями витворили школу української географії.

З черги доповідав **архітект-мистець Ю. С.** на тему — „Ілюстрації Опанаса Юрієвича Сластіона до твору „Гайдамаки" Т. Г. Шевченка, з нагоди шостого видання цього твору в 1954 р., в Едмонтоні, Канада. У своїй доповіді інж. Ю. С. після вступу й згадки про джерела, головно за Володимиром Дорошенком, подав характеристику тематики в малярстві і ілюстраціях за добу перед Оп. Сластіоном. Вона відзначалася, на думку доповідача, тенденцією до пониження й зображення вбогости українського народу. Далі реферував з глибоким знавством, аналізою і причиновим пов'язанням, життєпис мистця Оп. Сластіона, з насвітленням впливів, що формували його український і мистецький світогляд, нахили та шляхи творчости. Особливо докладно змалював інж. Ю. С. пошевченківську атмосферу та її вплив в Петербурзькій Академії Мистецтва, де вчився молодий Сластіон. Згодом, після ґрунтовної літературної та етноґрафічної підготовки, приступив Оп. Сластіон до виконання ілюстрацій до „Гайдамаків" та інших творів Г. Шевченка. „Гайдамакам" пощастило вийти в світ за допомогою мецената барона Штіґліца. За час від 1886 до 1954 рр. вийшло шість видань цього твору: з ілюстраціями Оп. Сластіона: друге, галицьке 1898) третє т. зв. „Оренштайнівське", заходами Б. Лепкого (1919) та четверте (в рос. перекладі в Москві — 1939) — були передруками з першого видання (1886). П'яте на скитальщині (1947) та шосте, канадійське (1954) — це фотокопії третього видання. Доповідач обговорив кожне з цих видань, порівняв їх між собою під оглядом ілюстраційним, демонструючи чотири різних видання, у тому числі — перше з 1886 р., третє та п'яте, і останнє з 1954 р. Одночасно подав оцінку історично-українських, етнографічних і мистецьких прикмет ілюстрацій, що усилювали словесну форму твору та підніс їх героїку й ґльорифікацію українства. Свою доповідь інж. Ю. С. закінчив заввагою, що вона є лише першою частиною ширше задуманої ним розвідки про мистця Опанаса Ю. Сластіона, *яку він сподівається докінчити* і доповісти на чергових зборах УВАН у грудні 1955 р., з нагоди 100-ліття з дня народження мистця.

В обговоренні доповіді взяли участь: інж. Л. Биковський мгр. Ів. Костюк, дир. Ол. Миколайський Олег Завадович і проф. Ст. Глушко. Перший звернув увагу на спроби новітнього ілюстрування творів Шевченка в УССР в напрямі їх обезличення. Мгр. Ів. Костюк докладніше цікавився умовами зросту укр. мистецького світогляду Сластіона за царсько-російських часів і технікою друкування Сластіонових ілюстрацій. Цінними були інформаційні додатки дир. Олександра Миколайського. Він спостерігав вплив ілюстрацій Сластіона до творів Т. Шевченка серед студентів у Києві в 1920/21 рр. Згодом у 1941 р. п. Миколайському довелося зустрітися у Києві з мистцем Їжакевичем, що у „совєтсько-пролетарський" спосіб ілюстрував „Кобзаря" Шевченка. На запитання — чому він так ганебно ілюстрував? — почув відповідь: „обставини змусили, казали так робити — партія!" Олег Завадович підніс заслугу Сластіона в зображенні українського народу не рабом, як було до нього, а великим лицарським народом. Це все ще актуальна проблема серед українських мистців. Оп. Сластіон своїми ілюстраціями підносить вартість українства. Закінчив обговорення доповіді проф. Ст. Глушко. Він поділився спогадами з 1908 р. про вплив на молодь творів Сластіона. Покликаючись на праці Вінгельмана з критики мистецтва й на твори Лессінґа (постать Ляокона в різьбі) ствердив різні завдання, що їх мають поет і мистець. Їхній вплив потужнює при доброму допасуванню. Вплив ілюстрацій Сластіона обумовлюється не тільки його хистом, але й є наслідком сумлінної літературно-шевченківської підготовки. Обидва відкрили добу геройства українства. Вічна поезія Шевченка і вічний мистець Сластіон — обидва вибрали добу боротьби, звідціля випливає значення його ілюстрацій і донині. Доповідач відповів у своєму останньому слові на всі запити і порушені проблеми.

На закінчення засідання з'ясовано деякі інформаційно-організаційні справи української науки на Заході ЗДА. Від 20-го жовтня 1954 розпочались у цьому напрямі заходи. Між іншим також і біля заснування Західньо-Американського Відділу УВАН. Проф. Вол. Тимошенко, дійсний член УВАН погодився очолити цей рух. Секретарські обов'язки тимчасово перебрав на себе інж. Л. Биковський, член-кореспондент УВАН. Секретаріят нав'язав лучність майже з 20-ма українськими науковцями, що групово перебувають в Денвері (Кол.), Солт Лейк Сиќі (Ютаг), Лос Енджелесі, Пало Алто, Сан Франсіско (Каліф.) і поокремо в стейтах Півн. Дакоті, Міннесоті і Тексасі. З'ясовуються їхні наукові заінтересування, виготовлені рукописи й можливості відповідних доповідей на льокальних конференціях в їх осередках. Плянуються спільні, міжгрупові конференції з заїздом деяких членів УВАН і з відвідинами українських науковців з Канади та східніх стейтів ЗДА. З'ясовуються можливості видавничої акції. За вказівками проф. В. Тимошенка, наукові конференції почато з терену Денверсько і Групи УВАН. Підтримується сталий зв'язок з Централею УВАН у Ню Йорку. Шукаються шляхи і організаційні форми науково-організаційної праці, допасовані до місцевих умов життя. Успішність праці полягатиме в ініціятиві й праці місцевих членів та прихильників УВАН. Остаточне ствердження і оформлення розпочатого діла залежатиме від Управи і Канференції дійсних членів УВАН у ЗДА.

Предсідник закрив збори, підносячи їх наукову і громадську вартість. З першого боку доповіді дали багато цінного і мало знаного досі в українській науці та історії мистецтва матеріялу. З другого боку того роду засідання було першим в історії українців в Денвері (Кол.). **Л. Б.**

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДІТРОЙТ, МІШ. — Б-во св. о. Николая відд. 175 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20-го березня, о год. 1-ій попол., в У. Н. Домі, 4655 Мартин вул. Проситься членів, прибути, бо є багато важних справ до вирішення. Пригадується довгуючим членам вирівняти свої залеглості, щоб оминути суспенду. Повідомляється всіх членів, що довголітний касир п. В. Білінський через те, що мусить працювати в неділі й не може приходити на збори відділу, зрезиґнував. На опорожнене місце вибрано касиром п. Богдана Верещинського. — С. Пелих предс.; Б. Верещинський, кас.; І. В. Іванчук, фін. секр.; П. Павлик, рек. секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. — Місячні збори Т-ва Запорозька Січ, відд. 347 відбудуться в неділю, 20. березня, о год. 2-ій попол., в залі де звичайно. Просимо всіх Членів прийти на ті збори. — С. Патен, предс.; С. Чопик, кас.; Гр. Тимчій, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во І. Франка, відд. 83 повідомляє своїх членів, що місячні звичайні збори відбудуться в неділю, 20-го березня, о год. 1-ій попол., в домі Т-ва У. А. Горожан, 847 Норт Френклин вул. Проситься довгуючих членів прибути та вирівняти свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — С. Чорномаз, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Квартальні збори Б-ва св. о. Николая відд. 5, відбудуться в суботу, 19-го березня, о год. 7:30 ввечір. Просимо всіх своїх членів і члениць прийти на збори, бо є справи до полагодження. Просимо всіх українців, які ще не є членами прийти і вписати в члени себе і своїх дітей. — М. Ливицький, предс.; Гр. Василик, кас.; П. Барнич, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — С-во Преч. Діви Марії, відд. 112 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 20-го березня, в церковній залі зараз по 3-ій і 4-ій Сл. Божій. Взивається всіх членів точно вплачувати свої вкладки, довгуючі члени, якщо не заплатять будуть автоматично суспендовані. Присутність всіх членів на зборах побажана. А. Купер, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Т-во Укр. Січ, відд. 170 повідомляє, що збори відбудуться 20-го березня, о год. 6-ій веч., в У. Н. Домі, 183 Fleet St. Члени які платять піврічно і квартально та отримали повідомлення вплати повинні прийти і вирівняти свої вкладки, щоб секретар відділу не мусів за ними ходити. — І. Грабар, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Б-ва св. І. Хрестителя відд. 270 відбудуться в неділю, 20-го березня, о год. 2:30 попол., в У. Н. Домі. Проситься членів прибути на збори, вирівняти залеглі місячні вкладки і рішити нові справи для добра Б-ва. — Уряд.

В невимовнім смутку повідомляємо Родину, Приятелів і Знайомих про смерть дорогої Матері і Бабусі

бл. п. ОЛЬГИ ТУСТАНОВСЬКОЇ,

вдові по парохові в Вільках Мазовецьких, пов. Рада Руська, яка внаслідок короткої і важкої недуги померла в суботу, 12-го березня 1955 р., проживши 77 років.

ПАНАХИДА

за душу Покійної відбудеться в похоронному закладі П. Яреми, 15-го березня, о год. 8-ій ввечорі, а похорон в середу, 16-го березня, о год. 9-ій рано з церкви св. Юрія.

Вічна Її Пам'ять!

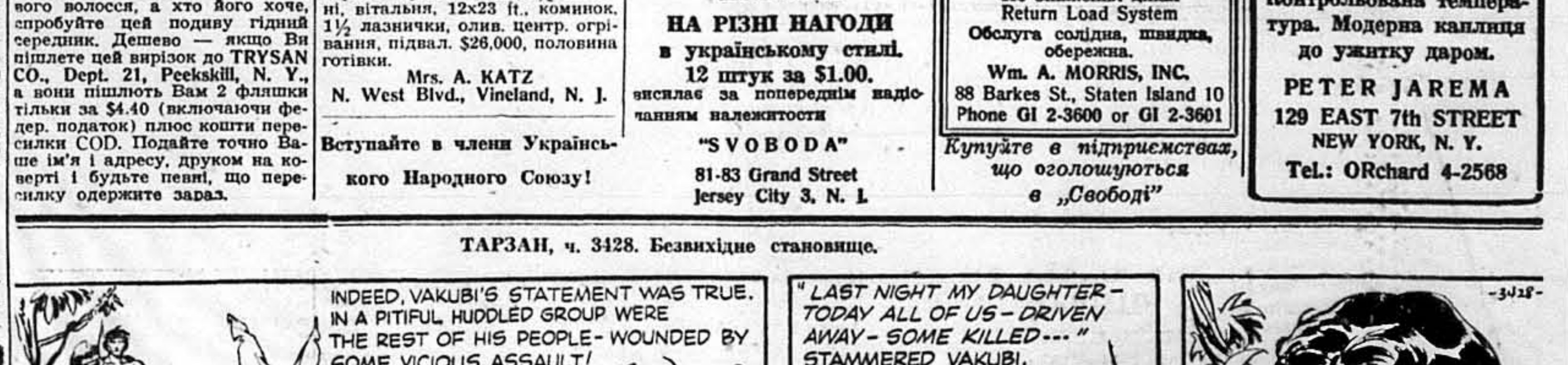
Горем прибиті
МАРІЯ МАРКІВ — донька
ВОЛОДИМИР МАРКІВ — зять
ЛІДІЯ МАРКІВ — внучка

• РОЗШУКИ •

Василь СКОРОХОД пошукує Миколу ЩЕРБАНЬ і Володимира ФУГОЛЬ, що до виїзду до U.S.A. перебували в Австрії. Хто знав би про них або вони самі, прошу писати на адресу:
WASYL SKOROCHOD
8 Cardinal Pl., Stamford, Conn.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

ТАРЗАН, ч. 3428. Безвихідне становище.

І дійсно, твердження Вакубі було правдиве. В жалюгідній безладній групі була решта його людей — поранених в якомусь дикому нападі!

— Вчора ввечері моя донька — сьогодні всі ми — втекли — дехто вбитий... загикувався Вакубі.

Тарзан скривився. Його проникливі очі вже шукали причини погрому, — Напад великих мавп! Але чому?